

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ**

На основу одлуке Наставно-научног већа Правног факултета у Београду од 1. марта 2021. године одређени смо за чланове комисије за преглед и оцену докторске дисертације Ђорђи Наумоског под насловом: „Појам, пуноважност и извршење предуговора”. Након што смо прочитали наведену дисертацију, имамо част да Наставно-научном већу Правног факултета у Београду поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

1.1. Основни биографски подаци

Ђорђи Наумоски је рођен 23. августа 1992. године у Охриду, Република Македонија. Основну школу и гимназију је завршио у Охриду са одличним успехом у свим разредима. Уписао је Правни факултет „Јустинијан Први“ Универзитета „Свети Кирил и Методије“ у Скопљу у септембру 2010. године. Дипломирао је са просечном оценом 9,45 у јуну 2013. године.

Мастер студије из области кривичног права на Правном Факултету „Јустинијан Први“ Универзитета „Свети Кирил и Методије“ у Скопљу уписао је у октобру 2013. године и исте је завршио са просечном оценом 9,78 у септембру 2014. године. Након завршених мастер студија у Републици Македонији, уписао је мастер студије на Правном факултету Универзитета у Београду из области грађанског права, Имовинско-правни подмодул I, у октобру 2014. године и исте је завршио у априлу 2016. године, са просечном оценом 9,75. Мастер рад је одбранио са оценом 10.

Докторске студије на Правном факултету Универзитета у Београду уписао је у новембру 2015. године у области грађанског права. Током докторских студија положио је испит из предмета Методи научноистраживачког рада и вештине са оценом 8. Први докторски испит из предмета Општи део грађанског права, Стварно право и Облигационо право и други докторски испит из предмета Закључење уговора и Право обезбеђења потраживања положио је добивши из свих предмета оцену 10.

Приправнички стаж за полагање правосудног испита обавио је у Основном суду у Охриду, Северна Македонија у периоду од марта 2016. до септембра 2017. године. Правосудни испит положио је у Северној Македонији у јануару 2018. године.

Говори енглески, немачки и српски и пасивно се служи француским језиком.

1.2. Објављени радови

Кандидат је објавио рад „Релевантност заблуде јемца о солвентности главног дужника за поништење уговора о јемству”, Правни живот 10/2017, стр. 743-754.

1.3. Студијски боравци у иностранству

Кандидат је у периоду од јула до октобра 2019. године боравио у Институту за страног и међународно приватно и привредно право при Правном факултету Универзитета у Хајделбергу, у својству страног истраживача. На истом факултету по завршетку научног борава уписао је правне студије – правосудни смер, ради даљег продубљеног студирања немачког права.

1.4. Основни подаци о дисертацији

Докторска дисертација „Појам, пуноважност и извршење предуговора” има обим 213 страница, одштампаних електронским слогом, прореда један. Израђена је према Упутству о обликовању докторске дисертације Универзитета у Београду из 2019. године. Састоји се од насловне стране, садржаја, увода, пет делова, закључка и списка литературе који обухвата 143 библиографске јединице на српском, немачком, француском и италијанском језику.

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић” је у складу са Правилником о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду, проверила оригиналност докторске дисертације коришћењем компјутерског софтвера *iThenticate*. Утврђено подударане текста износи 5%, а све утврђене појединачне сличности са другим текстовима износе мање од 1 % и у једном случају 1%. Ментор проф. др Марко Ђурђевић је увидом у извештај Универзитетске библиотеке, који прилажемо уз овај извештај, утврдио да није пронађен плагијат и дао позитивну оцену о оригиналности докторске тезе.

2. Предмет и циљ дисертације

Докторска дисертација Ђорђи Наумоског бави се питањем предуговора. Предуговор је претходна сагласност којом се уговор као коначна сагласност припрема или се њеним непосредним дејством или посредним дејством, стварањем обавеза, закључује. Закон о облигационим односима је прописао правила за претходни уговор чије дејство је обавеза једне или обавезе обе стране да се закључи главни уговор. Уколико садржи битне састојке главног уговора, такав споразум је предуговор, а уговор који настаје извршењем предуговора је главни уговор (члан 45). На другој страни, Закон је прописао опште правило да се уговор закључује када се уговорне стране сагласе о битним састојцима уговора. Дакле, уговор постоји већ од момента када су уговорне стране обавиле сагласност о битним елементима, а да није потребно да већ обављену сагласност понове новим изјављивањем намера да закључе уговор. Имајући у виду да су уговорне стране сагласношћу о битним елементима већ постиле обим садржине потребан за закључење

главног уговора који је био њихов циљ и да до главног уговора не морају да дођу заобилазним путем кроз предуговор, отвара се питање да ли је Закон о облигационим односима прописао правни режим за предуговор због тога што стране предуговором теже да остваре неку другу конкретну сврху, због које потребно да њихов интерес буде законом посебно заштићен. Другим речима, да ли се предуговором релизује сврха која не може да се оствари ни самим уговором, ни неким другим претходним споразумом и да ли су том посебном сврхом одређена аутономна обележја и правна природа предуговора због које је Закон о облигационим односима прописао посебан правни режим? Кандидат Наумоски настоји да у докторској дисертацији да одговор на ова питања.

Како би спровео истраживање, кандидат је поставио радне појмове предуговора у ширем смислу и предуговора у ужем смислу. Предуговором у ширем смислу обухватио је правно обавезујуће споразуме који се закључују пре главног уговора и чија дејства посредно теже постизању коначне сагласности, а предуговором у ужем смислу правно обавезујуће претходне споразуме које садрже законом одређени обим сагласности потребан за закључење главног уговора и чијим дејством се коначна сагласност реализује. Предуговор уређен чланом 45. Закона о облигационим односима уврстио је у појам предуговора у ужем смислу. Помоћу радних појмова аутор је истражио све споразуме у сфери која је на једној страни оивичена необавезујућим преговорима, а на другој страни правно обавезујућим главним уговором. Главни циљ докторске дисертације је да се систематичним и компаративним упоређивањем правних захтева за постојање предуговора и законом одређених дејства предуговора и других прелиминарних споразума критички преиспитају разлози који оправдавају уређење предуговора у Закону о облигационим односима. Други циљ је да се оцени оправданост правила српског права да се присилно извршење предуговорне обавезе дужника спроводи дејством фикције да се уговор сматра закљученим када наступи формална правноснажност одлуке којом је суд наложио дужнику да приступи закључењу.

Полазна идеја кандидата је да све споразуме пре главног уговора правни субјекти закључују у служби постизања потпуне и коначне сагласности у оквиру општег принципа слободе уговарања, а да закон треба да пропише правни режим само за оне претходне споразуме чије уређење је оправдано с обзиром на практичну сврху. Уколико се сврха коју један споразум има у функцији постизања коначне сагласности може остварити и неким другим правним послом, законско уређивање предуговора нема оправдање. Идеја је нова. Наиме, законско уређење предуговора није се доводило у питање у српској правној науци. Малобројни радови о овом институту имали су искључиво позитивистички приступ. У њима су анализирана поједина питања повезана са правним режимом предуговора, али се није расправљало о томе да ли је уређење предуговора законом уопште оправдано. Основна замисао кандидата је да о самом законском уређивању предуговора треба просудити критички, што подразумева да је потребно проверити и потврдити његову корисност. Уколико се покаже да је законско уређење предуговора бескорисно, треба га напустити и регулисање предуговора препустити приватној аутономији уговорних страна. Ова замисао је доследно спроведена у свим деловима истраживања и закључку, у којем је кандидат изложио став *de lege ferenda* да предуговор у ужем смислу није засебни правни посао који би требало у српском праву уредити

законским правилима. У том смислу, докторска дисертација је значајна, јер је прва критичка монографска студија о предуговору у српској грађанскоправној науци.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Кандидат је поставио неколико хипотеза.

Прва хипотеза је да је предуговор сваки правно обавезујући споразум закључен од почетка преговора до закључења уговора чија сврха је постизање коначне сагласности.

Друга хипотеза је да је прописивање правног режима за поједине предуговоре оправдано, ако имају самосталну правну вредност и одређену сврху, које је могуће верификовати.

Трећа хипотеза је да предуговор који уређује Закон о облигационим односима нема сопствену садржину независну од садржине уговора, ни практичну сврху која се не може постићи редовним или модификованим дејствима других правних послова.

Четврта хипотеза је да правила српског права о извршењу предуговора недовољно штите једну страну у предуговору у случају да друга страна одбије закључење главног уговора.

Прву хипотезу кандидат је потврдио компаративним истраживањем претходних споразума које стране закључују пре коначне сагласности, по завршетку појединих фаза дефинисаних достигнућем обимом сагласности. Сваки такав споразум је правно обавезујући, било зато што појачава одговорност страна за неизвршење преко законом утврђене одговорности или ствара неко ново правно дејство. Кандидат је показао да прелиминарни споразуми подлежу различитим правилима чија примена подразумева одређени квантум сагласности, али и да не постоје јасно оцртане границе између суседних правила, јер се при постојању истог опсега сагласности правни режими често укрштају.

Другу хипотезу кандидат је потврдио анализом правних режима појединих прелиминарних споразума који су прописани законом или створени делатношћу судова у правним системима европско-континенталног правног круга. Позитивност тих споразума показао је испитивањима која су верификовала да правни режими имају засебне сфере примене. Оне су омеђене према степену одређености елемената коначне сагласности који је по законским правилима потребан за пуноважност претходног споразума.

Трећу хипотезу кандидат је потврдио на примеру предуговора за закључење теретних уговора који су основ за стицање права својине у српском праву. Кандидат је показао да у систему деривативног стицања стварних права који се заснива на титулусу и модусу, предуговор не остварује сврху која не би могла бити остварена другим правним пословима или модификацијама правних послова.

Четврту хипотезу кандидат је потврдио тако што је показао да примена општих прописа о принудном извршењу потпуније штити заинтересовану страну у предуговору у случају неизвршења обавезе друге стране, него примена фикције да се воља за закључење уговора друге стране сматра изјављеном у часу правноснажности одлуке којом јој је наложено да приступи закључењу уговора.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација има увод, пет делова и закључак.

4.1. Увод

У уводу кандидат је одредио предмет, циљ, методологију и значај истраживања. Предмет рада поставио је у ширем и ужем смислу. Одредивши да су споразуми који претходе закључењу уговора, изузев предуговора из члана 45. Закона о облигационим односима, шири предмет, аутор је прецизирао да ће истраживати садржину и правна дејства видова ових споразума који су уређени у позитивном праву водећих правних система европско – континенталног правног круга. Поставивши предуговор из члана 45. Закона о облигационим односима за ужи предмет, кандидат је ближе одредио шта су проблеми којима ће се бавити и да је циљ истраживања да се проучи шта је практична сврха предуговора, те да испита да ли је прописивање законског режима оправдано постојањем реалне и конкретне сврхе. У уводу описана методологија, у којој преовлађује примена телеолошког и компаративног метода, прилагођена је томе циљу.

4. 2. Преговори и уговор о преговорима

Први део дисертације кандидат је започео истраживањем најудаљених споразума од предуговора, оних који се закључују у току преговора. На првом месту, изложио је правило о обавези савесног преговарања и констатовао његов полукогентни карактер који не дозвољава да се дужности преговарача у току преговора смање, али омогућава да се одговорност за њихову повреду поштри споразумним прописивањем неправне, неакцесорне, уговорне казне за несавесно преговарање, ради учвршћења дужности уздржавања од несавесног преговарања и појачавања негативних последица повреде које треба да поднесе несавесни преговорац. Кандидат је минуциозно размотрио ову сврху и утврдио да споразумним проширивањем круга радњи несавесног поступања стране уносе у правни режим преговора нови, уговорни квалитет, који није у супротности с јавним поретком. У наставку је констатовао да је споразум о преговорима уговор, јер посредно ствара конкретну обавезу на наставак преговора и да је предуговор у ширем смислу, јер има аутономну сврху који га одсечно одваја од предуговора уређеног Законом о облигационим односима.

4.3. Оквирни споразум и пунктације

У другом делу докторске дисертације кандидат је један за другим анализирао оквирни споразум и пунктације. Продубљеним разматрањем појма оквирног споразума, који је формиран у судској пракси у упоредном праву и теоријски обрађен у француској и аустријској цивилистици, поставивши га насупрот споразуму о преговорима и предуговору, као и обавезама које из њих настају, кандидат је показао да је оквирни споразум дистанциран подједнако од једног и од другог правног посла. У наставку је подвргнуо анализи садржину, правно дејство и однос пунктација према предуговору из члана 45. Закона о облигационим односима. При том, уочавајући да за потребне одговоре на отворена питања о овом односу српска правна теорија није изградила поуздани ослонац, истраживао је по много чему различите теоријске појмове пунктација у

француском и аустријском праву. Упоредним проучавањем кандидат је дошао до суда да пунктације нису априорно ни делимични споразум, појам који у француској цивилистици означава сагласност о неким битним тачкама главног уговора која рађа обавезу на наставак преговора о преосталим тачкама, нити претходна сагласност, која у аустријском праву непосредно важи као уговор, уколико касније закључење у прописаној законској форми изостане. Из овог дела истраживања произашао је закључак да оквирни споразуми и пунктације не улазе у појам предуговора у ужем смислу.

4.4. Предуговор у ужем смислу (чл. 45 ЗОО)

Кандидат се у овом делу рада бави предуговором, полазећи од дефиниције из Закона о облигационим односима. У уводу у разматрање аутор је поставио циљ да критички расправи две тезе: позитивистичку, да предуговор зато што је законом уређен представља самосталан и сврховит правни посао и супротну тезу, да предуговор нема посебна обележја и дејства различита од других претходних споразума и самог главног уговора, те да не постоје разлози који оправдавају да буде законом уређен. Полазна тачка у преиспитивању обе тезе је да прописани обим садржине главног уговора коју мора да обухвати предуговор одређује да ли у једном правном систему има или нема самосталну егзистенцију. Аутор развија идеју да законско уређење предуговора није оправдано, уколико правила захтевају потпуно слагање садржине предуговора и главног уговора. Оправдање постоји само ако је по прописима предуговор пуноважан и када нема садржину идентичну уговору. Чак и ако се обим сагласности о садржини који је потребан за пуноважност преговора потпуно слаже са опсегом сагласности неопходним за постојање главног уговора, предуговор има самосталну егзистенцију која оправдава уређеност законом, уколико закон захтева мањи степен одређености предмета предуговора од оног који тражи за закључење главног уговора.

У ужим целинама овог дела дисертације кандидат је компаративно анализирао предуговор у швајцарском, аустријском, немачком и француском праву.

У разматрању швајцарског права кандидат је критички просуђивао о законском решењу које идентични ниво одређености објективно и субјективно битних услова главног уговора захтева и за предуговор. Захтев да садржине оба уговора буду идентичне значи да је главни уговор понављање сагласности из предуговора, односно да предуговор не постиже другачију крајњу сврху од уговора. При таквом захтеву предуговор се показује као сувишан јер је лишен практичне сврхе. Након овог закључка, аутор је дискутовао са теоријским ставовима да предуговор показује аутономност у посебним случајевима споразума о реалном извршењу предуговора и стипулисања користи за треће лице. Из упоређивања правила Закона о облигационим односима и правила швајцарског права кандидат је закључио да српско законско решење о предуговору, као ни швајцарско, нема оправдање.

Аутор је у наставку анализирао законичка правила о предуговору у аустријском праву и утврдио да она, попут правила Закона о облигационим односима, захтевају потпуну подударност садржине главног уговора и предуговора. Кандидат критикује ово решење истичући да осим што је сувишно, јер обесмишљава правила о предуговору, проузрокује

потешкоће у разликовању предуговора и главног уговора у односима поводом закључења уговора о продаји непокретности. Ваља приметити да је утемељеност ове критике релативизирана историјском разлозима због којих су прописи о предуговору уведени у аустријски Грађански законик. Прописи о предуговору су били неопходни ради узакоњења технике закључивања зајма, оставе, послуге и залогe, реалних уговора чијем настанку претходи усмена сагласност и материјална традиција ствари о којој је уговор. Аутор констатује да постојање уговора који се закључују у реалној форми оспорава критику законског уређења предуговора, али да ће у перспективи, ишчезавањем ове врсте уговора разлози за оспоравање отпасти.

У немачком праву правила о предуговору изградили су судови, након што је закључивање предуговора постало уобичајена пословна пракса. Ограничење да је предуговор пуноважан само ако се његова садржина потпуно подудара са обимом садржине која је потребна за главни уговор, није успостављено посебним правилом. Због тога истраживање у овом делу дисертације нема циљ да критички преиспита законско решење, него је усмерено ка испитивању да ли предуговор мора да испуњава исти минимални обим у погледу садржине коју треба да обухвати и главни уговор. Након врло детаљне анализе одлука немачких судова, с ослонцем на радове немачких аутора, кандидат је дошао до одговора да судови признају пуноважност предуговору иако својом садржином не обавија све битне тачке главног уговора. Предуговор може да постоји и када садржи значајно мањи обим сагласности него главни уговор, захваљујући општем правилу немачког Грађанског законика да када уговор не садржи или само у одређеној мери прецизира одређене битне тачке, суд употпуњава уговор тачкама које недостају. Кандидат у закључку овог дела рада ипак наглашено истиче да значајно мањи обим сагласности који се тражи за постојање предуговора није доказ да предуговор има самосталну сврху, јер је правило о судском употпуњавању уговора недостајућим елементима општег типа и не примењује се искључиво на предуговор, него и на остале правне послове.

У делу дисертације о предуговору у италијанском праву кандидат је указао да у правном систему у коме се право својине преноси самим уговором, као што је италијански, уређење предуговора начелно може да се оправда његовим искључиво облигационоправним дејством. Сврха предуговора је временско померање преноса права својине, а да при том стране које су се сагласиле да доцнијим главним уговором пренесу својину остану везане до момента закључења главног уговора. Кандидат у даљој анализи показао да се одлагање преноса својине уз задрживање уговорних страна правно везаним до момента преноса може постићи и применом правила о одложном услову или уговарањем једнострано обавезујуће опције, те да због тих разлога не постоји потреба да се правни режим предуговора у италијанском праву уреди законом.

У делу дисертације у којем је истраживао предуговор у француском праву, кандидат је анализирао три модалитета: преференцијални пакт, једнострано обећање и двострано обећање. Кандидат је описао преференцијални пакт, утврдио да је за његову пуноважност довољно да је главни уговор минимално одређен одређивањем његове правне природе, указао на дистинктивне особине овог прелиминарног споразума у односу на законско

право првенства, изложио правила о извршењу и обавио његово упоређивање са правом прече куповине у српском праву. Закључио је да правила о преференцијалном пакту имају потпуно оправдање у француском систему транслативног дејства уговора, зато што заштићују бенефицијара преференцијалног права од повреде коју је друга страна извршила закључивањем уговора са трећим лицем, тако што му дају овлашћење да захтева накнаду штете у висини позитивног уговорног интереса, односно, уколико је треће лице несавесно, тако што му дају овлашћење да захтева поништење уговора или да ступи на место трећег у уговору. У сегменту истраживања у којем се бавио једностраним обећањем, кандидат је укратко изложио појам и, с ослонцем на владајуће теоријско мишљење у француској литератури, истакао да овај претходни споразум рађа опцију, то јест право бенефицијара да изјавом воље закључи главни уговор чије су све битне тачке споразумом већ одређене. Констатовоао је да је једнострано обећање врло блиско концепту опционог уговора предложеном у Преднацрту Грађанског законика Републике Србије од 2015. године. У обимнијем сегменту дисертације посвећеном двостраном обећању кандидат је већ на самом почетку уочио сличност са позитивним уређењем предуговора у Закону о облигационим односима и указао да је компаративном анализом оба института могуће доћи до критичког суда о оправданости законског режима у српском праву. Сврха двостраног обећања је да се обе стране правно вежу претходним уговором све док не буде испуњен још неки услов за пуноважност главног уговора: добијање одобрења органа јавне власти или испуњење форме одређене споразумом уговорних страна. Кандидат се критички осврнуо на правило да двострано обећање уговора о продаји правно важи као сам уговор о продаји, уколико су уговорне стране усагласиле о предмету продаје и цени. Мора се међутим приметити да је у разради критике аутор делимично напустио идеју да је самосталност предуговора уско повезана са мањим обимом битних елемената садржине које треба да обухвати у односу на опсег сагласности о битним састојцима које треба да обавије главни уговор. Ова идеја усмеравала је кандидата да у претходним деловима дисертације као материјални услов који потребан за постојање предуговора испитује сагласност. Међутим, истраживање дејства двостраног обећања у француском праву одвело је аутора на поље на коме је, изван оквира претходних истраживања, као битан елемент сагласности анализирао форму уговора, уколико је била уговорена, што је проузроковало да се његови ставови на појединим местима међусобно супротстављају.

У закључку о предуговору у ужем смислу, кандидат је опшриније резимирао компаративну анализу. Рекапитулирао је да су критички осврти на решење Закона о облигационим односима у светлу одговарајућих решења у упоредном праву показали да законско уређивање предуговора који ствара обавезе за обе уговорне стране да закључе главни уговор није оправдано. Изложио је тезу да сврху, која би оправдавала законски режим, имају само преференцијални пакт француског права и опциони уговор, јер се тим видовима предуговора само једна уговорна страна обавезује да изјављивањем коначне намере ступи у облигациони однос из главног уговора.

4.5. Опциони уговор

Полазећи од ставова из закључка претходног дела дисертације, кандидат је у овом делу анализирао опциони уговор, да би открио да ли има самосвојну сврху, те у каквом односу

опциони уговор стоји са предуговором: да ли је врста предуговора или је од њега различит. Аутор је описао опциони уговор уз помоћ појма опције из Нацрта Грађанског законика Републике Србије од 2015. године и одговарајућих појмова у упоредном праву. Указао је на области пословних односа у којима се опциони уговор примењује. Потом је описао право опције, као врсту потестативног, преображајног права које омогућава титулару да једностраном изјавом закључи главни уговор чији елементи су утврђени у опционом уговору са обећаоцем и вршење овог права у француском и немачком праву. У наставку је изложио дистинктивне црте између права опције које настаје из опционог уговора и законске опције која извире из правног режима за посебне погодбе уговора о продаји о продајном праву откупа и напослетку нагласио да постоји суштинска разлика између предуговора уређеног Законом о облигационим односима и опционог уговора. Кандидат је према законском уређењу опционог уговора заузео априорно позитиван став, с ослонцем на Скицу за Законик о облигацијама и уговорима, која је поред правног режима двострано или једнострано обавезујућег предуговора, предложила правни режим и за опциони уговор. Анализа коју је обавио требало је да покаже да ли би увођење законских правила о опционом уговору, формулисаним према посебним карактеристикама опционог уговора, гарантовало заштиту интереса коју не обезбеђују постојећа правила о неопозивој понуди, која, као и опциони уговор, рађа преображајно право чијим вршењем се закључује уговор. Кандидат је констатовао да неопозива понуда и обећање обећаваоца у опционом уговору имају исте особине: да су неопозиви и садржином подударни са уговором у погледу битних елемената. Једина разлика између опционог уговора и неопозиве понуде није суштинске него техничке природе и тиче се броја изјава које су неопходне да би у првом односно другом случају настало преображајно право. Закључио је да се прописивањем правила о опционом уговору не би обезбедила јача заштита имаоца преображајног права да једностраном изјавом закључи уговор од оне која је већ гарантована постојећим правилима о неопозивој понуди. Сумирајући овај део истраживања, аутор је закључио да је анализа показала два резултата: да опциони уговор и предуговор немају исту правну суштину, те да су одвојени правни институти и да јасна линија разграничења између опционог уговора и неопозиве понуде не може бити повучена.

4.6. Извршење предуговора

У овом делу докторске дисертације кандидат је након кратког историјског увода у развитак правила о облицима извршења уговорних обавеза описао начине присилног извршења споразума о преговорима, опционог уговора и предуговора уређеног Законом о облигационим односима, указавши при томе на препреке с којима се суочава присилно испуњење обавезе из предуговора, будући да је реч о изјави воље дужника за закључење уговора коју мора учинити лично. Лично испуњење отвара питања повезана са спровођењем принудног извршења. Компаративна анализа правила о принудном извршењу је показала да је присилно закључење уговора дејством фикције да је дужник изјавио вољу да закључи уговор, преовлађујући начин спровођења извршења. У српском праву фикција да је дужник изјавио вољу делује по сили закона, када судска одлука којом је дужнику наложено да изјаву да постала формално правноснажна. Кандидат критикује решење о фикцији коју ствара сама формална правноснажност судске пресуде, с обзиром

да ускраћује повериоцу адекватну заштиту коју би могао да оствари вођењем извршног поступка против дужника. Уместо аутоматског дејства фикције које наступа у моменту правноснажности судске одлуке, без могућности повериоца да даље утиче на бољу реализацију својих интереса, аутор је предложио решење по коме би дејство фикције требало да креира јавни извршитељ састављањем закључка у извршеном поступку да је пресуда извршена, односно да је дужник дао ону изјаву коју му је наложио суд.

4.7. Закључак

Кандидат је у закључку прво изложио да предуговор уређен Законом о облигационим односима не показује аутентичне особине, јер сагласност у предуговору нема сопствену садржину и да осим одлагања момента у коме треба да наступе намераване правне последице сагласности, не остварује другу практичну сврху. Предуговори за закључење уговора који су основ за пренос права својине не показују корисну сврху ни у временском померању момента преласка својине, у правним системима у којима се стварна права стичу путем титулуса и модуса. Одлагање правних последица постигнуте сагласности може се постићи, уместо предуговором, уговарањем услова или опционим уговором. С ослоном на претходни став, аутор је потом изложио предлог *de lege ferenda* да предуговор не треба да буде уређен законом и да је правило о паралелизму форми предуговора и главног уговора из Закона о облигационог односа једино које би требало задржати. Кандидат сматра да уместо правила о предуговору, имајући у виду циљеве којима теже претходни споразуми, треба узаконити правила о опционом уговору. Законски правни режим опционог уговора оправдава ефикаснија правна заштита коју обезбеђује право опције, чије вршење друга страна не може да осујети повлачењем изјављене намере да закључи главни уговор, што чини излишном реактивну правну заштиту путем суда.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Кандидат је приказао и детаљно анализирао све споразуме који претходе уговору. Утврдио је и објаснио значења појмова споразум (уговор) о преговорима, оквирни споразум, пунктације, једнострано и двострано обећање уговора, предуговор и опциони уговор. О елементима структуре и функцијама ових претходних споразума је објављено мало радова у српској правној литератури. Зато се може рећи да резултати докторске дисертације подижу на виши степен научна сазнања о правним пословима који се закључују у предуговорној фази.

Кандидат је у докторској дисертацији уочио практичне проблеме који проистичу из уређења предуговора у српском праву и систематичном анализом понудио решења до којих је дошао врло исцрпном применом компаративног метода. Поједина решења отворених питања међутим нису сасвим употпуњена резултатима консеквентног телеолошког истраживања, с обзиром на циљ правне заштите коју обезбеђују правила о предуговору. Циљ правила остао је у сенци готово искључивог проучавања конкретне

сврхе предуговора и пренаглашене тежње кандидата да о предуговору критички просуђује с обзиром на практичну сврху и корисност.

Докторска дисертација доприноси развоју научне мисли грађанског права јер даје целовит увид у претходне споразуме и излаже врло изоштрене критичке ставове о предуговору, произашле из темељне, научним методама спроведене, расправе о његовој сврси.

6. Закључак

Докторска дисертација кандидата Ђорђи Наумоског под насловом: „Појам, пуноважност и извршење предуговора“ је оригинални и самостални научни рад који даје допринос науци грађанског права.

ПРЕДЛОГ

Комисија сматра да докторска дисертација испуњава услове да буде јавно брањена и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду да формира комисију за јавну одбрану.

У Београду,

16. јула 2021. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД И ОЦЕНУ

Др Мирослав Лазић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Нишу

Др Бојан Пајтић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Новом Саду

Др Марко Ђурђевић, ванредни професор Правног
факултета Универзитета у Београду